

Nr 302.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående täckande av merkostnad för anskaffning av bärgningsmateriel för undervattensbåtar; given Stockholms slott den 19 mars 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvärens ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att för anskaffning av bärgningsmateriel för undervattensbåtar må, utöver av 1914 års senare riksdag och 1917 års riksdag för ändamålet anvisade medel av tillhopa 383,000 kronor, användas ett belopp av 103,000 kronor av det utav sistnämnda års riksdag på extra stat för år 1918 till anskaffning av undervattensbåtmateriel beviljade reservationsanslaget av 4,200,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Bernh. Eriksson.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 19 mars 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden: UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Eriksson anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om beredande av ytterligare medel för anskaffning av bärgningsmateriel för undervattensbåtar samt anförde därvid följande.

1914 års se-
nare riksdag.

Efter framställning av Kungl. Maj:t (i proposition nr 156) till 1914 års senare riksdag beviljade riksdagen (enligt skrivelse nr 1) till anskaffning av bärgningsmateriel för undervattensbåtar för år 1915 ett anslag av 250,000 kronor, att utgå av värnskattemedel, med rätt för Kungl. Maj:t att i mån av behov redan under år 1914 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna detta belopp.

I nyssnämnda proposition anfördes bland annat, att det allt sedan undervattensbåtmaterielen börjat komma till användning framstått såsom

en angelägenhet av yttersta vikt att söka vidtaga anstalter, varigenom i händelse av undervattensbåts haveri besättningen kunde räddas och själva båten bärgas. Då emellertid denna fråga ännu befunne sig på utredningens stadium, kunde något definitivt förslag till frågans lösning för det dåvarande icke framläggas.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 17 september 1914 anbefallt marinförvaltningen att inkomma med utredning och förslag angående anskaffning av dylik bärgningsmateriel, överlämnade ämbetsverket med skrivelse den 12 november 1915 förslagsritning och kostnadsberäkning, slutande å ett belopp av 250,000 kronor, för en dubbel bärgningsponton för undervattensbåtar samt uttalade därvid, att det syntes lämpligt att jämväl anskaffa en med tryckluftsanläggning m. m. utrustad pråm, vilken skulle åtfölja bärgningspontonen, för en beräknad kostnad av 75,000 kronor.

Kungl. brev
den 17 sep-
tember 1914
och den 3 de-
cember 1915.

Enligt kungl. brev den 3 december 1915 bemyndigades marinförvaltningen att gå i författning om anskaffning av omförmälda bärgningsponton, för vilket ändamål förutnämnda belopp, 250,000 kronor, ställdes till ämbetsverkets förfogande.

Då det till följd av stegrade material- och arbetspris visat sig, att bärgningspontonen icke kunde anskaffas för det anvisade anslaget, utan att härför krävdes ett ytterligare belopp av 58,000 kronor, samt erforderliga medel för anskaffning av omförmälda bärgningspråm jämväl syntes böra beredas, har 1917 års riksdag (enligt skrivelse nr 224), på framställning av Kungl. Maj:t (i proposition nr 78), till bestridande av kostnadsökning för den bärgningsmateriel för undervattensbåtar, för vars anskaffande 1914 års senare riksdag beviljat medel, och komplettering av samma materiel beviljat ett reservationsanslag för år 1918 av (58,000 + 75,000) 133,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna beloppet.

1917 års
riksdag.

Marinförvaltningen har nu i skrivelse den 14 november 1919 an- fört huvudsakligen följande.

Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 14
november
1919.

Marinförvaltningen hade åt varvschefen vid flottans station i Stock- holm uppdragit att ombesörja byggande av omförmälda bärgningspråm för av varvet beräknad kostnad av 35,000 kronor, vilket belopp för ändamålet ställts till bemälda varvschefs förfogande. Kompressor med mo- tor för tryckluftsanläggningen hade anskaffats av marinförvaltningen för en summa av 32,250 kronor.

Den 28 april 1919 hade varvschefen till ämbetsverket överlämnat en skrivelse från chefen för ingenjördepartementet vid varvet av den 22 i samma månad, däri anmäls, att för fullföljande och avslutande av arbetena å pråmen erfordrades ett belopp av 33,000 kronor utöver redan anvisade 35,000 kronor.

I anledning härav och då det kommit till ämbetsverkets kännedom, att de till varvschefens förfogande ställda medlen såväl till pråmbyggnaden som ock till förutnämnda bärgningsponton blivit avsevärt överskridna och att arbetena det oaktat fortginge, hade marinförvaltningen i skrivelse till varvschefen den 30 maj 1919 frambållit, att varvschefen bort, innan medlen överskridits, avgiva sådan anmälan, som föreskrevs i reglemente för marinen del I, § 260 mom. 1 a)*); och anmodades varvschefen att inkomma med fullständiga och detaljerade uppgifter angående huru långt arbetet å såväl pråmen som pontonen fortskridit och kostnaderna därför ävensom rörande det ytterligare exakta belopp, som oundgängligen vore nödvändigt för färdigställande av de varvet anbefallda arbetena för ifrågavarande pråm och ponton.

De sålunda infordrade uppgifterna hade den 25 juni 1919 överlämnats av varvschefen.

Av dessa uppgifter framginge beträffande *bärgningspontonen*, att kostnaden på grund av under arbetets gång ökade materialkostnader och driftkostnadspålägg stegrats så att, utöver till varvschefen anvisade 298,000 kronor (jänte av marinförvaltningen för bestridande av kostnaderna för ritningar, materielens avprovning m. m. reserverade 10,000 kronor) erfordrades ytterligare 50,000 kronor för arbetenas avslutande.

Av nyssnämnda utav marinförvaltningen reserverade 10,000 kronor hade dittills för ritningar åtgått omkring 4,700 kronor. Återstående omkring 5,300 kronor skulle således avses för materielens avprovning. Denna summa vore dock härfor otillräcklig, särskilt med hänsyn till de sedan december månad år 1915 stegrade arbetskostnaderna, och ansåge ämbetsverket, att för avprovning av pontonen erfordrades ytterligare 10,000 kronor.

Den totala merkostnaden för pontonens färdigställande skulle sålunda uppgå till (50,000 + 10,000) 60,000 kronor.

Beträffande *bärgningspråmen* framginge av de från varvschefen erhållna uppgifterna, att för själva pråmens färdigbyggande erfordrades,

*) I denna paragraf stadgas åliggande för varvschefen att tillse bland annat, att till varvschefens disposition för anbefallda arbeten eller särskilda ändamål anvisade belopp icke överskridas.

utöver redan anvisade 35,000 kronor, ytterligare 15,000 kronor. Orsakerna härtill hade uppgivits ligga dels i höjda driftkostnadspålägg och dels däruti, att vid kostnadsberäkningens uppgörande i mars månad år 1918 det erforderliga virket beräknades kunna erhållas från varvets materialförråd till där då gällande låga medelpris, vilket dock endast till ringa del visat sig möjligt på grund av befintliga dimensioners olämplighet för det avsedda ändamålet, varför återstoden måste upphandlas till väsentligt högre pris än som beräknats.

För det av marinförvaltningen anskaffade kompressoraggregatets insättning i pråmen och därför erforderliga rörledningar samt för anskaffning av 2 winchar med tillhörande ståltross, block m. m. till pråmen beräknades kostnaden komma att uppgå till 18,000 kronor. Kostnaden för till pråmen avsedd bärgningsmateriel, såsom kättingar m. m., i den mån sådan materiel ej förväntades kunna erhållas från de flottans fartyg, som vore eller eventuellt bleve utstrangerade, ansåge marinförvaltningen sig böra upptaga till ett belopp av 10,000 kronor.

Det belopp, som utöver den redan anvisade summan, 75,000 kronor, oundgängligen erfordrades för bärgningspråmens färdigställande, utgjorde sålunda (15,000 + 18,000 + 10,000) 43,000 kronor.

Av infortrade och av varvschefen den 17 september 1919 avgivna uppgifter rörande för ifrågavarande arbeten av varvet bokförda kostnader under år 1919 framginge, att överbetalningar vid augusti månads utgång samma år utgjorde, för bärgningspontonen 19,312 kronor 68 öre och för bärgningspråmen 17,434 kronor 82 öre, samt att arbetena fortgått, ehuru marinförvaltningens förenämnda skrivelse till varvschefen den 30 maj 1919 bort hava föranlett varvschefen att inställa arbetena.

Av 1917 års riksdag hade på extra stat för år 1918 till anskaffning av undervattensbåtmateriel beviljats ett reservationsanslag av 4,200,000 kronor, som enligt 1918 års lagtima riksdags beslut finge användas även för bestridande av ökade kostnader för färdigställande av under byggnad varande undervattensbåtar och för undervattensbåtvapnets utveckling i övrigt.

Då det enligt marinförvaltningens uppfattning vore synnerligen önskvärt, att nu ifrågavarande arbeten snarast möjligt bleve avslutade, har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för fullföljande av anbefallda arbeten för anskaffande av bärgningsmateriel för undervattensbåtar ställa till ämbetsverkets förfogande ett belopp av (60,000 + 43,000) 103,000 kronor, att utgå av förenämnda anslag av 4,200,000 kronor.

Ämbetsskrivelse den 24 november 1919.

Med anledning av vad marinförvaltningen i ärendet sålunda anfört har dåvarande departementschefen i ämbetsskrivelse den 24 november 1919 anmodat marinförvaltningen att verkställa närmare utredning rörande anledningen till uppkomsten av ifrågakvarande merkostnad samt inkomma med redogörelse för resultatet av nämnda utredning; och borde marinförvaltningen därvid meddela, huruvida enligt ämbetsverkets uppfattning fel eller försummelse i tjänsten låge någon tjänsteman, som haft att taga befattning med nämnda arbeten, till last.

Marinförvaltningens skrivelse den 24 februari 1920.

Enligt vad marinförvaltningen i hemlig skrivelse den 24 nästlidna februari meddelat, framginge av den utredning, som på grund av nyssnämnda ämbetsskrivelse den 24 november 1919 blivit verkställd, att orsaken till ifrågakvarande merkostnad i första rummet vore att söka i de sedan år 1917 oupphörligen stegrade material-, arbets- och ackordsprisen, ävensom i anbefallt nytt bokföringssystem å varvet, enligt vilket höga driftkostnadspålägg skulle beräknas. Vidare ville marinförvaltningen framhålla, att vid bedömande av föreliggande ärende hänsyn jämväl syntes böra tagas till det förhållandet, att stora svårigheter mött att vid ifrågakvarande tid ordna arbetena å varvet så, att arbetarna därstädes skulle kunna bibehållas i tjänst utan att underhållsanslaget överskredes, ett förhållande, som i viss mån fördyrat sådana arbeten, vilka utförts med å extra anslag anvisade medel. Ehuru marinförvaltningen i övrigt icke hade anledning att frångå de av ämbetsverket i förutnämnda skrivelse den 14 november 1919 i detta ämne gjorda uttalanden, funne ämbetsverket för sin del icke på grund av vad i ärendet förekommit, att någon tjänsteman, som haft att taga befattning med ifrågakvarande arbeten, gjort sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten av sådan beskaffenhet, att han härför borde ställas till rättsligt ansvar.

Departementschefens yttrande.

Såsom i det föregående omförmälts, har numera beräknats, att för anskaffning av ifrågakvarande bärgningsmateriel för undervattensbåtar erfordras, utöver av 1914 års senare riksdag och 1917 års riksdag anvisade medel av (250,000 + 133,000) 383,000 kronor, ett ytterligare belopp av 103,000 kronor. Denna merkostnad hänför sig huvudsakligen till de ökningar i material- och arbetspris, som under arbetenas fortgång inträtt. Ehuru vederbörande varvsmyndigheters förfaringssätt vid bedrivandet av ifrågakvarande arbeten synes mig giva anledning till den erinran, att reglementsens tillsyn därå, att till varvschefens disposition för anbefallda arbeten anvisade belopp icke överskridas, ej blivit be-

hörigen utövad, lärer annan utväg nu icke förefinnas, än att medel beredas till täckande av ifrågavarande merkostnad. Enligt vad jag inhämtat, återstå för närvarande av de arbeten, som beträffande omförmälda bärgningsmateriel utföras på flottans varv i Stockholm, endast en del kompletteringsarbeten.

I fråga om sättet för bestridandet av nämnda kostnadsbelopp, 103,000 kronor, har marinförvaltningen erinrat, hurusom 1918 års lagtima riksdag medgivit, att det av 1917 års riksdag till anskaffning av undervattensbåtmateriel på extra stat för år 1918 beviljade reservationsanslaget av 4,200,000 kronor finge användas även för bestridande av ökade kostnader för färdigställande av undervattensbåtmateriel, som då vore under byggnad, samt för undervattensbåtvapnets utveckling i övrigt; och har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för här ifrågavarande ändamål av nyssnämnda anslag ställa till ämbetsverkets förfogande ett belopp av 103,000 kronor.

Av omförmälda anslag, 4,200,000 kronor, har marinförvaltningen i tidigare gjorda framställningar, av vilka några ännu äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning, begärt att få använda tillhopa 2,570,800 kronor. Därjämte har Kungl. Maj:t i proposition (nr 107) till innevarande års riksdag hemställt, att av anslaget i fråga måtte få tagas i anspråk ett belopp av 660,000 kronor för omändring av pansarbåten Svea till depå- och verkstadsfartyg för undervattensbåtar. Under förutsättning av bifall till nu nämnda framställningar i deras helhet skulle alltså av anslaget återstå [4,200,000 — (2,570,800 + 660,000)] 969,200 kronor.

Då omförmälda anskaffning av bärgningsmateriel för undervattensbåtar otvivelaktigt står i nära samband med övriga åtgärder för undervattensbåtvapnets utveckling, anser jag lämpligt, att berörda anslag å 4,200,000 kronor till erforderlig del tages i anspråk för tillgodoseende av här ifrågavarande ändamål. Härtill torde emellertid med hänsyn till föreliggande förhållanden riksdagens medgivande böra inhämtas.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att för anskaffning av bärgningsmateriel för undervattensbåtar må, utöver av 1914 års senare riksdag och 1917 års riksdag för ändamålet anvisade medel av tillhopa 383,000 kronor, användas ett belopp av 103,000 kronor av det utav sistnämnda års riksdag på extra stat för år 1918 till anskaffning av undervattensbåtmateriel beviljade reservationsanslaget av 4,200,000 kronor.

Kungl. Maj:ts Proposition Nr 302.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Eric Baad-Heimer.
